

»Krepitev socialnih in državljanskih kompetenc strokovnih delavcev«

Le z drugimi smo

Dr. Jure Gombač
ZRC SAZU, Inštitut za slovensko izseljenstvo in migracije

Človekove pravice in večkulturnost
Človekove pravice, prostovoljstvo, zdrav življenjski slog

Naložbo sofinancirata Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport Republike Slovenije in
Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada

- Potek ure:
  1. Komu je namenjeno predavanje?
  2. Uvod
  3. Človekove pravice na splošno.
  4. Zakaj jih je potrebno učiti v šoli?
  5. Specifične pravice beguncev, migrantov in otrok brez spremstva.
  6. Uporabne dejavnosti v šoli v zvezi z migranti in begunci
  7. Delavnica Čas da pobegnemo
  8. Zaključek

Komu je namenjeno predavanje?

- Predavanje je namenjen pedagoškim delavcem, ki si želijo svoje delo obogatiti z interaktivnimi pristopi in temami, ki se dotikajo človekovih pravic.
- Izkušnje so pokazale, da vpletanje teh tem v učno snov in ustvarjanje učnega okolja, kjer se spoštujejo človekove pravice vsakega in vseh, pomaga pri gradnji prijaznega in stimulativnega okolja za vse, ki se v njem znajdejo.
- “Nujno je, da se z učenci pogovarjamo o pravicah, vrednotah in podobnih temah. S tem se v razredu zmanjšuje nestrpnost in spodbuja odgovornost”

Uvod

- Korenine zgodovinskega razvoja človekovih pravic zasledimo v vseh velikih svetovnih dogodkih, saj je uveljavljanje človekovih pravic osnova vsakega boja za svobodo in enakopravnost.
- Temeljne človekove pravice, kakršni sta spoštovanje človeškega življenja in človekovo dostojanstvo, so del večine svetovnih religij in filozofij.
- Človekovih pravic ni potrebno kupiti, si jih prislužiti ali podedovati; so “neodtujljive”. Nihče jih nima pravice iz kakršnegakoli razloga komurkoli odvzeti.

-
- Standardi človekovih pravic predpisujejo, kaj morajo vlade storiti za svoje državljane in tudi, česa svojim državljanom ne smejo napraviti. Kot velja, da ima vsaka oseba človekove pravice, velja tudi, da je vsaka oseba dolžna spoštovati človekove pravice drugih.
  - Ljudem pripadajo človekove pravice tudi, če njihove države teh pravic ne priznavajo ali ne varujejo. (Sužnjem v ZDA pravice kršene)

-
- **1. Državljanske in politične pravice.** Te se navezujejo na svobodo in vključujejo pravico do življenja, prostosti in osebne varnosti, pravico do odsotnosti nasilja in suženjstva, pravico do političnega udejstvovanja, svobode prepričanja, izražanja, misli, vesti in veroizpovedi ter pravico do združevanja in zborovanja.
  - **2. Ekonomske in socialne pravice.** Te se nanašajo na ekonomsko in socialno varnost.
  - Mednje sodijo pravica do dela, izobrazbe, zadovoljivega življenjskega standarda, hrane, bivališča in zdravstvene oskrbe.
  - **3. Okoljske, kulturne in razvojne pravice.** Te vključujejo pravico do življenja v neonesnaženem in uničenja obvarovanem okolju ter pravico do kulturnega, političnega in ekonomskega razvoja.
- Ne glede na to, kako jih razvrstimo, so vse enako pomembne, saj je vsaka enako pomemben del celote. Če je ogrožena ena pravica, so s tem ogrožene vse.

KONVENCIJA O ČLOVEKOVIH PRAVICAH ZN

- Sprejmejo je leta 1948 v okviru Organizacije Združenih narodov. Ti po Drugi svetovni vojni skušajo narediti nekaj dobrega za človeštvo.
- Ključen dokument! Prvič v zgodovini je bilo mednarodno dogovorjeno in priznано, da se človekove pravice in temeljne svoboščine nanašajo na vsakogar in so prisotne vsepovsod.
- Načela univerzalnosti, ki ga je prvič poudarila prav Splošna deklaracija človekovih pravic leta 1948, je temelj prava človekovih pravic. Človekove pravice so prirojene in pripadajo vsakomur, ne glede na narodnost, kraj bivanja, spol, nacionalnost ali etnično pripadnost, barvo kože, vero, jezik ali katerokoli drugo osebno okoliščino. Vsi imamo enake človekove pravice.
- Najbolj preveden tekst na svetu, v 501 jezikov, podpisalo pa ga je 192 držav, članic organizacije Združenih narodov.
- Več na
- <http://www.skupaj-mocnej.si/poglavje/clovekove-pravice-in-ozn/#koticek-za-ucitelje>

- Človekove pravice na kratko:
- **1. Vsi ljudje so svobodni in z vsemi se mora enako ravnati.**
- **2. Vsi ljudje so enaki ne glede na barvo kože, spol, vero, jezik in druge okoliščine.**
- **3. Vsakdo ima pravico do življenja, do prostosti in do varnosti.**
- **4. Nihče nima pravice s teboj ravnati kot s sužnjem niti nimaš ti pravice kogarkoli zaslužiti.**
- **5. Nihče te nima pravice raniti ali mučiti.**
- **6. Zakon mora obravnavati vse ljudi enako.**
- **7. Pred zakonom in pred sodiščem so vsi enaki.**
- **8. V primeru nespoštovanja pravic ima vsakdo pravico do pravne pomoči.**
- **9. Nihče ne sme biti po krivem zaprt ali izgnan iz svoje države.**
- **10. Vsakdo ima pravico do poštenega in javnega sodnega procesa.**
- **11. Vsakdo velja za nedolžnega, dokler ni spoznan za krivega.**
- **12. Vsakdo ima pravico zaprositi za pomoč v primeru, ko mu želi nekdo škodovati, toda nihče ne sme vstopiti tvoj dom, odpirati tvojih pisem ali nadlegovati tebe in tvoje družine brez utemeljenega razloga.**
- **13. Vsakdo ima pravico potovati po lastnih željah.**
- **14. Vsakdo ima pravico oditi v drugo državo in zaprositi za zaščito v primeru preganjanja ali nevarnosti preganjanja.**
- **15. Vsakdo ima pravico do državljanstva. Nihče nima pravice komurkoli, ki si to želi, preprečiti spremembe državljanstva...**

BEGUNCI, MIGRANTI

- KONVENCIJA ZN O STATUSU BEGUNCEV IZ LETA 1951
- Ključni dokument mednarodne zaščite beguncev.
- Države podpisnice so dolžne zaščititi ljudi, ki bežijo pred preganjanjem (npr. zaradi narodne pripadnosti ali političnega prepričanja) ter pred oboroženim nasiljem in vojnami.
- Posebne zaščite morajo biti deležni otroci begunci. Države bodo sodelovale z mednarodnimi organizacijami in tako pomagale, da otrok ne bo več begunec in da se bo ponovno združil s svojo družino.

Evropska unija in Svet Evrope

- “Takoj, ko nekdo stopi na naš kontinent, ima enake osnovne človekove pravice, kot kdorkoli v Evropi ter kakršne jih zagotavlja Evropska konvencija o človekovih pravicah.”
- “Evropsko sodišče za človekove pravice v Strasbourgu je zelo jasno glede tega vprašanja. Naših 47 držav članic ima pravno odgovornost, da zagotavlja osnovne človekove pravice beguncev in migrantov, da ljudi obravnava kot posameznike in njihovo situacijo ocenjuje na podlagi individualnih primerov”.
- “Pravica zaprositve za azil ni le zapisana v mednarodnem pravu, temveč je zaščita ljudi, ki so prisiljeni bežati pred vojno in preganjanjem tudi ena od temeljnih vrednot evropskega projekta.”

Slovenija: nekaj števil in dejstev:

- V razredu lahko oziroma skoraj moramo spregovoriti o beguncih, migrantih.
- Imajo človekove pravice iz konvencij, ki smo jih kot država podpisali.
- K nam prihajajo na različne načine: Balkanski koridor, preko relokacijskih programov EU, tihotapci z ljudmi.
- Številke? 567 prosilcev za azil iz programa relokacije, 20 s statusom begunca iz istega programa, 372 prosilcev za azil večinoma iz časa Balkanskega koridorja, 501 ljudi s statusom begunca od prej.
- Ker imajo tudi pravico do izobrazbe bodo prišli v šole.
- Gre za aktualno dogajanje, ki sproža najrazličnejše odzive med ljudmi.

Zakaj človekove pravice beguncev in migrantov?

- Imajo človekove pravice na podlagi konvencij, ki smo jih kot država podpisali.
- Gre za aktualno dogajanje, ki sproža najrazličnejše odzive med ljudmi. (sočutje, strah, humanitarnost, odpor)
- „Strpnost izražamo skozi dejanja priznavanja in spoštovanja univerzalnih človekovih pravic in svoboščin. Pomembno je, da so tudi v naših šolah te teme vključene v programe in da bomo že pri otrocih razvili sposobnosti za neodvisno presojanje, kritično razmišljanje in etično sklepanje.“ (predsednik slovenske vlade, 15. 11. 2016)

Uporabne dejavnosti na temo beguncev in migrantov v razredu

- Besedne asociacije:
- <https://www.youtube.com/watch?v=HZZ-eiGUnbU>
- Razredna razprava:
- <https://www.youtube.com/watch?v=RBQ-IoHfimQ>
- Zastavljanje vprašanj
- <https://www.youtube.com/watch?v=Y-CsQ86S9aE>
- Delo v dvojicah in skupinsko delo
- <https://www.youtube.com/watch?v=RBQ-IoHfimQ>
- Igranje vlog
- <https://www.youtube.com/watch?v=GePFFf5gRko>
- Projektno delo:
- Primer "Otroci begalci iz Grškega dela Makedonije"
- Brain storming:

- Risanje, grafiti, drugi primeri ustvarjanja:
- <http://banksy.co.uk/>
- Uporaba slik in fotografij v razredu:
- <https://www.flickr.com/photos/unhcr/collections/72157617167524699/>
- Uporaba risank in stripov v razredu:
- <http://positivenegatives.org/comics/a-perilous-journey/a-perilous-journey-comics/mohammad/>
- Pesmi:
- <https://www.facebook.com/14songs.eu/?fref=ts>
- Uporabni videi:
- <https://www.youtube.com/watch?v=nKDgFCojiT8>
- <https://www.youtube.com/watch?v=in-HnMW5aVM>
- <https://www.youtube.com/watch?v=oFiHGfg2bSo>
- Uporaba časopisov v razredu:
- <http://www.delo.si/assets/info5/dosje/begunska-kriza/goto.html>
- Intervju:
- <http://zgodbe.zrc-sazu.si/>
- Različne igre: namizna igra Amnesty international.
- <http://sola.amnesty.si/potobzici2015>
- Online igra o poti sirskih beguncev v Evropo in kršenju človekovih pravic na tej poti.
- <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-32057601>

-
- Urad predsednika vlade
  - http://www.vlada.si/pomoc_beguncem/
  - Policija
  - <http://www.policija.si/index.php/component/content/article/190-mejne-zadeve-in-tujci/79439-aktivnosti-policije-v-zvezi-z-aktualnimi-migracijskimi-tokovi>